

клітинної патології. З середини цього століття провідні клініки світу почали запитувати дозволу на розтин і практикувати їх у всіх випадках смерті [4, с. 176-179].

Отже, слід зазначити, що на сьогоднішній день вимагає належної уваги вивчення етичного аспекту проведення автопсії та удосконалення її правової регламентації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Струков А. И., Серов В.В. Патологическая анатомия. 1995. URL: <https://studfiles.net/preview/5331153/> (дата звернення 24.04.2020).
2. Кримінальний кодекс України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення 24.04.2020).
3. Лисак А. В., Пустовіт С.В., Дядик О.О. Історичні та етико-правові аспекти аутопсії. Досвід України та інших країн. *Український медичний часопис*. 2017. № 5. С. 155–159.
4. Верхратський С. А., Заблудовський П. Ю. Історія медицини: навч. посібник. Вид. 4-е., випр. і допов. Київ: Вища школа, 1991. 431 с.

Р. І. Сибірна

доктор біологічних наук, професор

Б.П.Задорожний

студент 4 курсу

Інституту права, психології та інноваційної освіти,
Національного університету «Львівська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ПРЕДМЕТА ДОКАЗУВАННЯ У СПРАВАХ ПРО ЕКОНОМІЧНІ ЗЛОЧИНИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА МЕТОДИКУ РОЗСЛІДУВАННЯ

Криміналістична характеристика, як джерело відомостей про певні види злочинів, виконує інформаційну функцію, представляє собою єдину інформаційну систему. Отримання і використання такої інформації можливо шляхом аналізу відомостей, що відносяться до окремих елементів криміналістичної характеристики певного виду злочинів та встановленню зв'язків між ними [1, с.87].

За попередні роки, ситуація з економічною злочинністю в Україні залишається складною. Це зумовлено не лише економічною кризою, а й ставленням громадян до державної та приватної власності, до участі у створенні загальнодержавних цінностей, бажанням окремих осіб швидко і без зайвих для себе витрат збагатитися за рахунок незаконних але швидких прибутків. Не випадково, що економічна сфера викликає перманентну зацікавленість організованої злочинності. Особливості виявлення, розкриття й досудового розслідування економічних злочинів та запобігання їх вчиненню, зумовлені необхідністю створення належної доказової бази саме на початковому етапі виявлення їх ознак, у зв'язку із швидким знищенням, спотворенням матеріальних слідів, речових доказів, втратою, так званих, «ідеальних слідів», що зберігаються у пам'яті свідків.

Такий стан потребує від науки криміналістики розроблення нових і ефективних рекомендацій для прийняття оперативними співробітниками, слідчими, прокурорами правильних рішень, запровадження в оперативну й слідчу практику нових розробок. Вони сприятимуть результативності здійснення оперативно-розшукових заходів, слідчих (розшукових) та інших дій з пошуку й виявлення джерел інформації, отримання доказів, перевірки типових версій, встановлення суб'єктів кримінального правопорушення й доведення їх провини під час здійснення кримінального провадження. Для правильної кваліфікації економічного злочину та обрання криміналістичних засобів і методів, його своєчасного виявлення й досудового розслідування з врахуванням всіх особливостей важливе значення має вироблення єдиних підходів до визначення економічних злочинів в їх кримінально-правовому та криміналістичному розумінні [2, с.123-125].

Специфічною рисою злочинності як різновиду соціальної поведінки є її пристосовуваність до соціально-економічних, фінансово-економічних умов, що складаються на певних етапах розвитку суспільства. Під «економічними злочинами» розуміють досить вузьку групу злочинів, до якої відносять протиправні корисливі діяння, вчинені особами з використанням легальних форм господарської діяльності чи повноважень щодо контролю за цією діяльністю (проф. Г. А. Матусовський, А. Ф. Волобуєв та інші). Для цих злочинів характерним є:

- використання злочинцями підприємств як засобів підготовки, вчинення і приховування злочинів;
- «замаскованість» злочинної діяльності зовні легальними формами господарювання;
- складність злочинної діяльності, що обумовлює вчинення злочинів різних видів групою осіб з розподіленням функцій (організованими групами).

Названі риси економічних злочинів суттєво впливають на предмет доказування у відповідних кримінальних справах [3, с.16].

Очевидно, криміналістична характеристика є інформаційною основою для здійснення доказування у конкретній кримінальній справі.

Перелік завдань, характерних для того чи іншого етапу розслідування, формулюється на основі предмета доказування. Тактичні завдання розслідування, як втілення елементів предмета доказування, повинні визначатися в тій частині криміналістичних методик, де йдеться про особливості порушення кримінальної справи та початкового етапу розслідування. Тактичні завдання розслідування є також складовим елементом планування та організації розслідування злочинів як структурного елементу кожної методики розслідування. Предмет доказування реалізується у кримінальних методиках й при висвітленні особливостей тактики слідчих дій, де також йдеться про тактичні завдання [3].

Механізм злочину – це система обставин, процесів і факторів, які відображають функціональний бік протиправної діяльності та обумовлюють виникнення матеріальних та інших носіїв інформації про кримінальне правопорушення (джерел доказів). Особливості механізму вчинення економічних злочинів обумовлюються їх складністю, що дає підстави для висновку про існування певних технологій злочинної діяльності. Для них притаманне є вчинення комплексу злочинів, групою осіб за єдиним умислом і з розподіленням функцій та використанням легальних форм господарської діяльності.

Ці характерні ознаки суттєво впливають на обставини, що підлягають доказуванню у кримінальних справах про економічні злочини. Особливістю предмета доказування у кримінальних справах про економічні злочини є те, що одночасному доказуванню підлягає сукупність (комплекс) злочинів, а не кожне діяння зокрема. Одним із основних чинників існування комплексу кримінальних правопорушень, як системи, є наявність між злочинами тісного зв'язку, який об'єднує їх в єдиний «ланцюг» злочинної поведінки.

Цей своєрідний «ланцюг», обумовлюється наявністю «основних» та «підпорядкованих» злочинів, де останні виступають формою, способом чи необхідною умовою вчинення злочину основного.

У ході розслідування кримінальних справ про економічні злочини, доказуванню підлягають наступні обставини: об'єкт економічних злочинів, тобто суспільні відносини та порядок господарської діяльності, які порушуються внаслідок злочинного діяння; предмет посягання – матеріальні цінності та грошові кошти в національній чи іноземній валюті (готівкові, безготівкові); подія економічного суспільно небезпечного діяння (їх комплекс), наслідки, спричинені таким діянням та причинний зв'язок між діянням та наслідком; спосіб (підrobка документів, фіктивне підприємство, перекручування комп'ютерної інформації, легалізація майна, здобутого злочинним шляхом тощо), час та місце вчинення економічних злочинів; використання статусу та атрибутів суб'єкта господарської діяльності (організаційно-правова форма, установчі документи, мета та предмет діяльності, склад і компетенція органів управління тощо); обставини, що характеризують особу, яка вчинила економічний злочин; вину обвинуваченого у вчиненні злочину, його мотив та мету; обставини, що впливають на ступінь тяжкості злочину, а також обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання; обставини, що характеризують потерпілу юридичну особу (організаційно-правова форма, установчі документи, мету та предмет її діяльності, наявність відокремленого майна тощо); характер і розмір шкоди, завданої економічним злочином (матеріальні збитки або упущена вигода, моральна шкода); причини та умови, що сприяли вчиненню економічного злочину [3].

Таким чином, особливістю механізму вчинення економічних злочинів, які визначають обставини, що підлягають доказуванню у кримінальній справі, є вчинення комплексу кримінальних правопорушень, як правило, групою осіб, розподілом «ролей» між ними, єдиним умислом та використанням легальних форм господарської діяльності. Це обумовлює необхідність доказування в межах однієї кримінальної справи сукупності (комплексу) злочинів, а не кожного окремого діяння. Обов'язковими тактичними завданнями розслідування є встановлення всіх обставин, які характеризують підприємство та його діяльність, вказують на його місце в механізмі вчинення економічного злочину.

Усі ці та інші особливості, безпосередньо впливають на формулювання переліку обставин, які підлягають встановленню у кримінальній справі й відображаються у відповідних тактичних завданнях досудового розслідування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Колесниченко А. Н., Лисиченко В.К. Криминалистическая характеристика преступлений. Методика расследования отдельных видов преступлений. Киев: Юрид. ин-т, 1988. С.87.
2. Софілканич О.В. Криміналістичні аспекти протидії економічній злочинності. *Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції. Закарпатські правові читання*. Том III. Ужгород. Ужгородський національний університет. 2017. С. 117-126.
3. Пчеліна О. В. Особливості предмета доказування у кримінальних справах про економічні злочини та їх вплив на методику розслідування: автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків. 2010. 19 с.

Р. І. Сибірна

доктор біологічних наук, професор

А.О. Шозда

студентка 4 курсу

Інституту права, психології та інноваційної освіти,
Національного університету «Львівська політехніка»

ОКРЕМІ КРИМІНАЛІСТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНУ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: УМИСНИЙ ВИПУСК НА РИНОК УКРАЇНИ НЕБЕЗПЕЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

На підставі даних криміналістичної характеристики, існує можливість розробки типових версій, слідчих ситуацій, початкового та наступного етапів розслідування, а також визначення особливостей проведення окремих слідчих дій. До основних елементів криміналістичної характеристики науковці відносять характеристику предмета злочинного посягання та обстановку вчинення злочину; характеристику способів, слідів та наслідків злочинної діяльності або бездіяльності; характеристику особи злочинця та його особистісні якості. Інші вчені, виокремлюють наступні елементи криміналістичної характеристики: предмет злочинного посягання; спосіб вчинення злочину; обстановку вчинення злочину; «слідову картину» злочину; характеристики особи злочинця та особи потерпілого з урахуванням їх взаємозв'язку [1, с.35].

Предмет посягання у криміналістичній характеристиці досліджуваного нами злочину має важливе значення, оскільки впливає на всі інші її елементи, адже умисний випуск на ринок України небезпечної продукції належить до злочинів, у яких предмет посягання є обов'язковою ознакою, оскільки він безпосередньо вказується у ст. 227 КК України.

Закон України у п. 19 ч. 1 ст. 1 «Про захист прав споживачів» тлумачить продукцію як будь-який виріб (товар), роботу чи послугу, що виготовляються, виконуються чи надаються для задоволення суспільних потреб. «Безпека продукції» визначається як відсутність будь-якого ризику для життя, здоров'я, майна споживача і навколишнього середовища при звичайних умов використання, зберігання, транспортування, виготовлення і утилізації продукції [2, с.171-176; 3].

Поняття «продукція» включає в себе: послуги та роботи; харчові продукти, харчові добавки, ароматизатори, дієтичні добавки та допоміжні матеріали для переробки харчових продуктів; продукти тваринного походження; корми, кормові добавки та префікси; живі рослини і тварини; продукція людського, рослинного і тваринного походження, що безпосередньо використовується як репродуктивний матеріал, призначений для відтворення; спирт, алкогольні напої та тютюн; лікарські засоби та ветеринарні препарати; наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги і прекурсори; ядерні матеріали, спеціальні матеріали, що розщеплюються, інша продукція у сфері використання ядерної енергії; вироби військового призначення; об'єкти містобудування; продукція, що була у вжитку, поставлена як предмет антикваріату або як продукція, що підлягає ремонту чи відновленню перед її використанням за умови, що постачальник надає інформацію особі, якій ця продукція постачається, про необхідність її ремонту чи відновлення [4].